

Könyvajánló

A szexuális abúzus gyermekáldozatai

Különböző felmérésekből az derül ki, hogy a megkérdezett felnőttek valamivel több, mint 6%-a szenvedett el abúzust. Ez a szignifikáns valóság maga egyedül is indokoltá teszi a prevencióra irányuló erőfeszítéseket. Az elkövetők szinte kizárólagosan férfiak, az áldozatok 20-30%-a kislány. Az adatok még mindig a realitás alatti értékeket tükrözik, hisz nagyon magas a látencia.

A fizikai kontaktus nélküli és az azt magában foglaló erőszak aránya a vizsgálatok szerint azonos (holott azt gondolhatnánk, hogy az első típus előfordulása jóval gyakoribb). Az abúzusok több mint a felére a gyermek tizenkét éves kora előtt kerül sor. A legkockázatosabb kor kilenc és tizenkét év közé tehető.

Az adatok nyilvánvalóvá teszik, hogy a tájékoztatást, a prevenciót korán kell kezdeni, és tizennyolc éves korig folyamatosan fenn kell tartani. Az abúzus serdülőkre gyakorolt hatását gyakran minimalizáljuk, holott a kamaszkorban lévő gyermek nagyon érzékeny alany.

Az elkövetők mindössze egyharmada ismeretlen az áldozat előtt. Az apa-lánya vérfertőzést a legnehezebb felfedni, pedig éppen ez az az eset, amely a legsúlyosabb következményekkel jár a gyermek lelki egyensúlyára, jövőjére nézve. Amerikai tanulmányokból az is kiderül, hogy a prevenció programokban a legtöbb nehézséget az okozza a gyermekek körében, hogy az elkövető számukra ismert személy.

Az áldozatok kevesebb, mint negyven százaléka beszél az őt ért traumáról az esemény bekövetkezésekor, hatósági beavatkozásra, pedig kevesebb, mint tíz százalékban kerül sor. A gyermek hallgatása rendkívül káros, következményei hosszú távon különösen súlyosak. A hat-tizenkét éves gyermekek körében elvégzett észak-amerikai prevenció programok legszembetűnőbb eredménye pontosan az volt, hogy megkönnyítették az áldozatoknak titkuk felfedését.

Amerikai szakemberek kérdőívet állítottak össze a börtön-kórházban kezelt pedofilok számára. Ebből többek között azt is megtudhatjuk, hogy átlagosan 7, 3 gyermekkel van kapcsolata egy pedofilnak, a legfiatalabb áldozat 18 hónapos volt. A szexuális abúzus következményei nagyon sok tényezőtől függenek. A vérfertőzés következményei a legsúlyosabbak, hisz a szülők imázsa válik zavarossá a gyermek szemében. Az idegen által elkövetett exhibicionizmus az egyik leggyakoribb abúzus-forma az iskoláskorúak körében. Nincs feltétlenül hatással a gyermek későbbi fejlődésére, különösen, ha a szülei előzetesen felvilágosították erről a veszélyről, és ha közvetlenül az agresszió után beszél velük róla.

Kisgyerek-áldozatoknál gyakori tünet lehet még a bevizelés és a széklet inkontinencia. Állandó alvási zavarok, rosszkedvesség, magába fordulás, rémálmok stb. szintén előfordulnak az abúzus okozta következmények között. A serdülőkorú gyerekeknél megfigyelhető szexuális agresszió, nimfomania, prostitúció, és olyan önromboló magatartásformák is, mint a kábítószer-élvezet vagy a bűnözés. A homoszexualitás a szexuális élet egy lehetséges irányává válik. A felfedés pillanata különösen súlyos viselkedésformákat válthat ki: öngyilkossági kísérlet, szökés, prostitúció stb. A szituációhoz alkalmazkodó gyermek hirtelen egyedül marad, kapaszkodó nélkül, teljes zűrzavarban.

A serdülőkorú áldozatokat ért erőszak nagyságrendje alábecsült. A megerőszkolt nők fele serdülőkorú. A kamaszkorúnak nagyon nehéz elmondani a történeteket, mert szégyelli, fél az ítélettől, a megtorlástól. Panaszát gyakran visszavonja, ezt sokszor nem megalapozott

vádemelésként értékelik a hatóságok. A szerző külön tárgyalja a családon kívüli agressziót és az incestust elszenvedett serdülő esetét. Elsősorban az orvos szemszögéből sorolja fel a szituáció jellemzőit, a tennivalókat.

Az intézményekben különösen gyakori az abúzus. Az elkövetők gyermekvédelmi szakemberek, így nagyon keveset lehet erről olvasni, holott a történetek közszájon forognak, az igazságszolgáltatás előtt ismertek. Nem véletlen, hogy az alfejezet szerzője sem talált egyetlen megbízható adatot sem az intézményi abúzus és erőszak gyakoriságáról.

Az elkövető és áldozat kapcsolata az erőn, a hatalmon alapul. A gyermek az intézetben magányra, hallgatásra van kárhozthatva, a felnőttekben nem bízhat meg. Tanúvallomását az átlagosnál gyakrabban tekintik valótlannak, megalapozatlannak. Az elkövető lehet az igazgató, más alkalmazottak, de akár másik gyerek is.

A társadalom szemében sajnos többet számít a közhatalom és a felelős felnőtt jó híre, mint ezen gyermekek lehetséges szenvedése.

A könyv szerzői arra is kitérnek, hogy milyen belső folyamatok játszódnak le a gyermekben, amikor felfedi az abúzust, miért vonja vissza a vádat, tanúvallomása mennyire szavahihető.

A felfedés döntő pillanat, egy belső pillanat eredménye, amely arról tanúskodik, hogy a gyermek még nem vesztette el minden reményét.

A szexuális erőszakot serdülőkornak is elkövethetik. Három eset olyan családi légkört ír le, amely a perverz, agresszív magatartásformák kialakulásához hozzájárulhat. A vérfertőzés melegágya lehet a jövőben kialakuló devianciának.

A gyermek-áldozat pszichológiai szakvéleményének elkészítése nagy körültekintést igényel. Amennyiben mód van rá, beszélni kell a gyermeket körülvevő személyekkel előzetesen, majd a gyermek jelenlétében, és nélküle is; a gyermek lehetőleg maga mondja el jövetelének okát; célszerű olyan bábút használni, amelyen az áldozat megmutathatja az őt ért agressziót stb.

A „lehetetlen mesterségek” – nevelni, gyógyítani, kormányozni – sorába tartozik az áldozat-családok gondozásba vétele, amely nem egyéb, mint látens fizikai szenvedéstöbblet elleni védekezés. Ennek a „befalazott erőszaknak” a felismerése képezi a gondozásba vétel alapját. Ahhoz, hogy eredményes legyen, egészen a csecsemőkorig kell visszanyúlni.

Az abúzus gyermek-áldozatainak kórházi kezelése ellentmondásosnak tűnhet, hisz a gyerekek nem betegek. A felfedés pillanatában mégis kedvező lehetőséget nyújt a kórház a gyermek megfelelő körülmények közötti fogadására, a fizikai-pszichológiai trauma feldolgozásában szakemberek segítenek.

A vérfertőzés történelmét bemutató első fejezet szerint az incestust a kulturális környezet definiálja. Némely „primitív” társadalmakban a gyermekek már hat-hét éves koruktól szexuális életet élnek. Az antropológiai szakemberek kutatásaiból kiderül, hogy Ausztráliában pl. a nagybácsi unokahúggal való házasságkötését nem tekintik vérfertőzésnek. A viszonylag zárt közösségben élő eszkimóknál pedig oly gyakori a vérrokonság, hogy genetikailag nem jelent semmi különbséget a rokonok vagy egymástól távol esők uniója. Az egyes társadalmak maguk határozzák meg a vérfertőzés fogalmát a genetikai szabályok figyelmen kívül hagyásával.

Pierre Sabourin pszichiáter alfejezetéből arra kapunk választ, hogy miért szükséges a családterápia incestus esetén. A szexuális abúzusok egyik legnehezebben kezelhető esete gyakran összefonódik szülői bántalmazással, anyai szeretethiánnyal. A vérfertőzés sokszor az anya tudtával, cinkosságával zajlik.

„Bírószemmel” vizsgálva a családon belüli erőszakot, Hervé Hámon megállapítja, hogy hosszú időn keresztül az igazságszolgáltatás abban az illúzióban ringatta magát, hogy a

szexuális bűnözések problémájának megoldásához elegendő a törvény kínálta megoldás. Ez az elmélet mára megdőlt. A bíró kihangsúlyozza az iskolák preventív szerepét, hisz ez a hely jelenti az egyetlen találkozási pontot a zárt vérfertőző családok gyermekei számára.

Joelle Rosenfeld pszichiáter a megelőzés gyökereit az anya-csecsemő-apa kapcsolatában látja. Az apa a csecsemő szexuális szerepének felépítésében vesz részt. Az apaság korai zavarai felelősek lehetnek a későbbi apa-lánya vérfertőzésben. A vérfertőző apák minimális időt töltenek a kisgyermekükkel, alig vesznek részt a baba ellátásában (fürdetés, pelenkázás, öltöztetés). A társadalomnak kellene elősegíteni az apák korai szerepvállalását már a terhesség, a szülés során, az első napokban a kórházban stb. Az államnak és a munkáltatóknak maximálisan támogatniuk kellene a születéskor járó apasági szabadságot.

A preventív akcióknak az iskolákat, a gyerekeket, a szülőket és a gyermekekkel foglalkozó szakembereket kell megcélozniuk. A filmvetítés az együttgondolkodás alapja lehet. A preventív gyakorlatnak ki kell terjednie a csecsemőkkel kapcsolatban lévő személyzet képzésére is.

(Les enfants victimes d'abus sexuels, szerkesztette: Marceline Gabel, Presses Universitaires de France, 1992. Második kiadás: 1996.)

Puskás Gyöngyi